

Teagasc Ríomhchuidithe Teangacha: An Cur Chuige in Ollscoil Uladh

Ó Dónaill, C. (2009). Teagasc Ríomhchuidithe Teangacha: An Cur Chuige in Ollscoil Uladh. In *Ó Theagasc Teanga go Sealbhú Teanga: Múineadh agus Foghlaim na Gaeilge ar an Tríú Leibhéal* (pp. 122-138). Cois Life.

[Link to publication record in Ulster University Research Portal](#)

Published in:

Ó Theagasc Teanga go Sealbhú Teanga: Múineadh agus Foghlaim na Gaeilge ar an Tríú Leibhéal

Publication Status:

Published (in print/issue): 01/01/2009

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

General rights

Copyright for the publications made accessible via Ulster University's Research Portal is retained by the author(s) and / or other copyright owners and it is a condition of accessing these publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

The Research Portal is Ulster University's institutional repository that provides access to Ulster's research outputs. Every effort has been made to ensure that content in the Research Portal does not infringe any person's rights, or applicable UK laws. If you discover content in the Research Portal that you believe breaches copyright or violates any law, please contact pure-support@ulster.ac.uk.

Teagasc ríomhchuidithe teangacha: An cur chuige in Ollscoil Ulladh

Caoimhín Ó Dónaill, Ollscoil Ulladh, Cúil Rathin

CÚIRA

Le roinnt blianta anuas tá Scoil na dTeangacha agus na Litríochta in Ollscoil Ulladh ag fíorú úsáid na teicneolaíochta i dteagasc teangacha (féach, mar shampla, Gillespie 2000, Barr & Gillespie 2003, Leakey & Ranchoux 2006, Ó Dónaill & Mac Coimínigh 2006). Infheistíodh i dteanglanna ilmhéán ina ndéantar teagasc ar champus Dhoire agus i gCúil Rathin agus tá ceann eile beartaithe do champus Bhéal Feirste. Tá áislanna ilmhéán ann chomh maith, mar a bhfuil fáil ag mic léinn ar áiseanna don straidéar neamhspleách, reilifiseáin agus seinnceoirí DVDanna/físteípe, cartlann taifeadraí, agus ríomhairí ar a bhfuil rochtáin ar na hábhair a úsáidtear le linn ranganna sa teanglann.

Is éard atá sna teanglanna seo, seomraí ina bhfuil ríomhaire ag gach mac léinn mar chuid de líonra atá faoi stiúir máistir-ríomhaire agus áit ina dtig le mic léinn bheith ag obair ar réimse leathan tascanna ina n-aonar nó i ngrúpaí, go neamhspleách nó faoi stiúir. Tá cluasáin agus micreafón ag gach stáisiún agus glao-chnaipe le gair féidir leis na mic léinn cabhair a lorg ón teagascóir. Tá pacáiste iomlán *Windows XP* ar na ríomhairí ar fad agus roinnt bogearraí speisialta nó uirlisí ilmhéán a bhaineann leas as ábhar digitithe ar nós réacsanna leictreonacha, físeán, comhad fuaime, chomh maith le teicneolaíochtaí idirlín. Tá dhá chóras in úsáid sna teanglanna seo in Ollscoil Ulladh, *Roboret* (www.activa.co.uk) agus *Sony Virtuoso* (www.connectededucation.com).

Ar na feidhmeanna a sholáthraíonn na córais bhainistíochta ranga seo tá: (i) comhéadan fíorúil ar a bhfuil léarscáil den seomra a insíonn don teagascóir nuair atá mac léinn ag glaoch air agus a léiríonn don teagascóir cé leis a bhfuil *sé* sí ag caint (duine aonair, grúpaí nó an rang ar fad); (ii) agus roghchlár a rialaíonn na cineálacha teagmhála is féidir

leis an teagascóir a dhéanamh leis na mic léinn nó is féidir leis na mic léinn a dhéanamh lena chéile, mar shampla:

- an teagascóir ag craoladh físeáin, ag seinm comhad fuaime nó ag taispeáint suíomh idirlín don rang ar fad óna ríomhaire féin.
- an teagascóir ag rialú mhéarchlár na mac léinn chun cabhair a thabhairt dóibh
- na mic léinn ag labhairt lena chéile i bpéirí nó i ngrúpaí
- an teagascóir ag craoladh sampla d'obair mic léinn ar leith don rang ar fad
- an teagascóir ag lánseáil feidhmchlár nó ag oscailt comhad ar son na mac léinn
- an teagascóir ag bailiú obair ranga ó na mic léinn ar fad le buille amháin cnaipe
- an teagascóir ag glasáil feidhmeanna ar leith ar nós an bhrabhsálaí nó an chomhadstórais lárnaigh ar ríomhairí na mac léinn le linn ranga nó scrúdaithe.

Chomh maith leis sin, tá trealamh digitithe sna teanglanna a chuireann ar chumas teagascóirí físeáin nó comhad fuaime analógacha a dhigitíú, agus bogearraí ar nós *Pinnacle Studio* a ligean dóibh eagarthóireacht a dhéanamh ar ábhar físe agus fuaime. Tá bogearraí speisialta sna teanglanna a thagann leis na córais bhainistíochta ranga, is é sin eagarthóirí ceachtanna, a ligean don teagascóir ábhair theagaisc a churthú as an bhunábhar digitithe seo, mar shampla, cleachtraí cluastuiscana, cleachtraí cainte, trialacha tuiscana, quizeanna srl.

Is féidir amharc ar na teanglanna ilmhéán seo mar uasdáirí ar na seanteanglanna analógacha agus, dáiríre, d'fhéadfadh duine ar bith a bhí cleachtra leis na seanteanglanna sin aistriú go dtí an teanglann úr

agus na seannhódhanna teagaisc agus na seanábhair theagaisc seo acu a úsáid gan mórán stró. Os a choinne sin, caithfear a aithint gur timpallacht éagsúil ar fad atá sa teanglann ilmhéan; ní leor na seannhódhanna teagaisc agus na seanábhair theagaisc le tairbhe a bhaint as an fheidhmiúlacht ar fad atá ar fáil iontu.

Mar sin, tháinig dhá chuspóir le chéile nuair a fuairamar na teanglanna ilmhéan seo: bhiomar ag féachaint le modhanna agus le hábhair nua a cheapadh a bhainfeadh leas as na féidearthachtaí úra a bhí ar fáil sa teanglann ilmhéan agus ag fiosrú úsáid na teicneolaíochta mar leighas ar roinnt fadhbanna a bhraitheamar le fada i draca le cúrsaí teagaisc agus foghlama de, cuirim i gcás:

- easpa dul chun cinn i scríobh agus i labhairt na teanga, go háirithe i measc lucht na chéad bhliana ar na cúrsaí fochéime lánaimseartha
- easpa rannpháirtíochta le linn ranganna teagaisc agus ranganna comhrá
- easpa áiseanna a bhí oiriúnach don teagasc ar an tríd leibhéal agus don straidéar neamhspleách.

Tá bliana ó shin cuireadh bonn níos seasta faoin obair seo nuair a fuair an ollscoil maoiniú cúig bliana ón Roinn Fostaithe agus Foghlama le hlónad um Fheabhas i dTeagasc Ilmhéan Teangacha a bhunú i gcomhar idir Roinn na Fraincise agus Roinn na Gaeilge (féach www.arts.ulster.ac.uk/lanlit/ceti/background/index.html), a raibh na haidhmeanna ginearálta seo aige:

- feabhas sa teagasc a fhorbairt agus a aithint agus nuálaíocht in úsáid acmhainní ilmhéan a spreagadh
- úsáid acmhainní ilmhéan a mheascadh le teagasc duine le duine chun timpallacht spreagúil a chruthú a eascaíonn an fhoghlaim do mhic léinn

- taighde agus luacháil a dhéanamh ar éifeachtacht an teagaisc i dtimpallacht ilmhéan
- comhoibriú lenár gcomhghleacaithe san ollscoil seo againn féin agus in institiúidí eile tríd leibhéal lenár ndea-chleachtas a roinnt lena chéile.

Úsáideadh an maoiniú seo go príomha leis an fhoireann seo a leanas a fhosú: beirt teicneolaithe teanga, duine don Fhraincise agus duine don Ghaeilge, teicneolaí foghlama/bainisteoir tionscadail agus teicneoir lánaimseartha. Chomh maith leis sin bhí sciar maith den maoiniú le cairtheamh ar chraobhscaoileadh dea-chleachtrais, ar thaighde faoi dhálleadh agus faoi úsáid na saotharlann ilmhéan i dtuaisceart Éireann agus sa Bhreatain agus le bogearraí agus áiseanna a cheannach, a thrial agus a fhorbairt.

Chuathas i ngleic leis na fadhbanna thuasluaire tríd roinnt eochairthionscadal a cheapadh a dhírigh ar na réimsí seo a leanas:

- gramadach & cumas scríofa
- scileanna cumarsáide & cumas labhartha
- straidéar foghlaochta & fuaimniú na Gaeilge
- Léann an Aistriúcháin
- ullmhúcháin don bhliain thar lear (Fraincise amháin)
- teangaíreacht.

Tá cur síos anseo thíos ar cheithre rang teagaisc éagsúla sna cúrsaí Gaeilge ar an bhunchéim lánaimseartha ar champus Chúil Raithin atá lonnaithe sa teanglann ilmhéan. Tá an dá rang a phléann leis an chéad bhliain san áireamh sna trí huairé an chloig a chairtear ar an teanga sna modúil éigeanacha chéad bhliana, IRS101C1 Teanga agus Litríocht na Gaeilge 1 agus IRS102C2 Teanga agus Litríocht na Gaeilge 2. Pléann

an dá rang eile leis an dara bliain, ceann amháin ará mar chuid de na trí huairte an chloig a chaitear ar an teanga sa mhodúl éigeanrach dara bliain, IRS302C2 Teanga agus Litríocht na Gaeilge 2, agus an ceann eile mar chuid den mhodúl roghnach IRS312C2, Léann an Aistriúcháin.

Mínítear na ranganna seo sa teanglann limheán, is é sin, tugtar faoi na gníomhaíochtaí ar fad faoi stiúir an teagascóra. Má tá obair bhreise le déanamh taobh amuigh de na ranganna seo bíonn ábhair theagaisc agus roinnt mhaith d'fheidhmíochtaí na teanglainne ar fáil san áisliann, áit do mhic léinn a bhíonn ar oscailt ó 9.00 go 22.00 i rith an téarma teagaisc. Tá an tríú timpeallacht foghlama ann, an Timpeallacht Foghlama Fhíorúil - *WebCT Vista*, ará go hiomlán idirlíon-bhunaithe. Is limistéar foghlama é seo ará ar fáil do mhic léinn chláraithe na hOllscoile ó áit ar bith ar domhan. Tá sé eagraithe de réir modúl, agus tacaíonn sé leis an teagasc ar chuid mhór bealaí, mar shampla, is féidir nótaí léachtra a chur ann, eolas faoi obair chúrsa srl., tá fóraim chumarsáide ann idir fhóiraim scríofa agus fhóiraim bhéil, agus tá uirlisí measúnaithe ann ar nós cineálacha éagsúla quizeanna, suibhéanna agus araile.

EISEAMLAIR 1: TEAGASC NA GRAMADAÍ – BLIAIN I

Nuair a thagann mic léinn chun na hollscoile ar dtús bíonn an-éagsúlacht ina measc ó thaobh cumais, agus sríleanna foghlama agus ó thaobh na taircí ará acu ar theangacha a fhoghlaim. Is iad na cuspóirí a bhí leis an chur chuige sna seisiúin ríomhchuidithe ghramadaí seo:

- na mic léinn a bheith níos gníomhaí le linn ranganna gramadaí
- bealach a fháil le go mbeadh an teagascóir in ann laigí a aimsiú go gasta agus idirghabháil thráthúil a dhéanamh
- áiseanna idirghníomhacha a chruthú a bheadh éifeachrach sa seomra ranga agus don staidéar neamhspleách

- foghlaim na gramadaí a éascú do mhic léinn agus iad a spreagadh

- an t-ualach ceartúcháin a laghdú do theagascóirí.

Úsáidtear triailacha cumais chun leibhéal cumais gach mac léinn a mheas. Réachtáiltear na triailacha sin tríd *WebCT Vista* mar go gceartaíonn sé na scrípteanna agus go ndéanann sé taifead ar na marcanna go huathoibríoch. I bhfianaise na dtorthaí, cuirtear an cúrsa gramadaí in oiriúint do na mic léinn chun féachaint chuige go ndírítear ar na laigí sin agus an siollabas á theagasc. Sna ranganna gramadaí tugtar léacht ghairid, thart ar fhiche nóiméad, do na mic léinn ar phoinnte gramadaí agus bíonn deis acu cleachtradh a dhéanamh ina dhiaidh sin ar feadh timpeall leathuair an chloig. Má tá caoga ceist, mar shampla, sa chleachtradh, déanann gach mac léinn gach ceist agus ceartaíonn an ríomhaire iad, fad is ará an teagascóir ag déanamh feitheoireachta orthu agus ag rabhairt cuidiú do na daoine is mó a bhfuil an cuidiú de dhíth orthu. I gcuid mhaith de na cleachtraí seo is féidir leis na mic léinn clicceáil ar nasc chun teacht ar theoiracha a chuidíonn leo an ceacht a dhéanamh. I gcaitheamh na bliana, mar sin, tógar tacar cleachtraí a bhíonn ar fáil do na mic léinn faoi choinne staidéar neamhspleách a dhéanamh san áisliann. Dearadh na triailacha cumais sa Timpeallacht Foghlama Fhíorúil agus úsáideadh an áis cheapadóireachtra *Hot Potatoes* (féach <http://hotpot.uvic.ca/>) leis na cleachtraí gramadaí a dhearadh (le haghaidh cur síos measartha cuimsitheach ar áiseanna agus ar fheidhmchláir cheapadóireachtra den chineál seo, féach Godwin-Jones 2007).

Tar éis an chéad téarma inar triailleadh an cur chuige seo, scaipeadh ceistneoirí chun tuairimí na mac léinn a lorg. Ar an iomlán, mhol siad é, ag rá gur chuidigh na cleachtraí leo rialacha gramadaí a fhoghlaim, gur aithin siad a gcuid meánóg láithreach agus gur thainn na treoracha gramadaí a bhí ar fáil taobh leis na cleachtraí leo. Shíl siad den chuid is mó go raibh na léachtraí furasta a leanúint agus gur mhór an cuidiú é na nótaí gramadaí agus na cleachtraí a bheith ar fáil taobh amuigh den

rang. Os a choinne sin, shíl cuid acu gur laghdaigh inuathacht an chur chuige ó sheachrain go seachrain ar éifeacht na ranganna agus go raibh siad ag cairtheamh barraíocht ama os comhair ríomhairí, rud a d'fhág gur eispéireas neamhphearsanta a bhí ann, dar leo.

Ó thaobh an teagascóra de, braitheadh gur shaor na cleachtaí féincheartaithe iad le cuidiú níos pearsanta a thabhairt do na mic léinn agus le tuiscint níos fearr a fháil ar dhul chun cinn gach mac léinn aonair ó thús go deireadh an téarma. Tá an cur chuige seo á fhorbairt ar bhonn leanúnach i gcomhpháirt leis na mic léinn; níl aon amhras ann, áfach, ach gur feabhas ar an seanchur chuige atá ann agus gur dócha go dtiocfadh ar an mheascán cheart d'úsáid na teicneolaíochta agus de mhodhanna traidisiúnta trí phróiseas leanúnach coigeartaithe agus measúnaithe.

EISEAMLAIR 2: CLEACHTADH CLUASTUISCEANA AGUS TEAGASC AN FHUAINNITHE – BLIAIN 1

Arís, mar gheall ar an éagsúlacht raihtí agus cumais i measc mhic léinn na chéad bhliana, ní féidir linn glacadh leis go bhfuair gach mac léinn raihtí ar chaint na Gaeltachta ag an dara leibhéal. Cé go mbíonn cúrsaí déanta ag cuid acu sna coláistí samhraidh, ní mheascann cuid mhaith acu le muinín na háite agus iad ann. Chomh maith leis sin, de réir a dtuairisce féin i suirbhé ceistneora a llongtar ag tús na chéad bhliana, bíonn cuid acu ann nár éist le RTÉ Raidió na Gaeltachta ná nár amharc ar TG4 nó clár ar bith Gaeilge riamh. Mar bhar air sin, ó tharla gur grúpa aonchineálach iad den chuid is mó – i.e. daltaí iar-Ard-Leibhéal ó thuaisceart na hÉireann a d'fhoghlaim an Ghaeilge ar scoil – is cuma leo faoi bhlais na Gaeltachta a fhad is go dtuigtear taobh istigh dá bpiarghnrúpa féin iad. An rud a chuireamar romhainn a dhéanamh ná iad a thumadh sa chaint bheo sa chéad téarma den chéad bhliain agus ansin straidéar foghraíochta a nascadh le cleachtradh san fhuainnitú sa dara téarma.

TÉARMA 1

Bíonn uair an chloig sa tseachtrain ag na mic léinn sa teanglann sa dá théarma. Sa chéad téarma déanann na mic léinn cleachtaí cluastuisceana Vífax atá bunaithe ar mhíreanna nuachta ó TG4 (féach www.nuim.ie/language/vifax.shtml) agus cleachtaí trasctófa bunaithe ar mhíreanna ó chlár grinn ar nós *C. U. Burn* agus *Glenn Ceo*. Léiríonn raighde go n-éascaíonn úsáid físcán digiteach an t-iliomad gnéithe d'fhoghlaim teangacha, mar shampla, sealbhú foclóra, forbairt tuisceana trí leas a bhaint as gnéithe paraitheangacha chomh maith le fuaim, agus scileanna litrithe agus ceapadóireachta nuair a bhíonn gné scríofa mar chuid den tasc (Brett 2000). Cuidíonn an teanglann limheán leis an teagascóir timpallacht foghlama a chruithú ina bhfuil an mac léinn saor le ciall a bhaint as an ábhar teagaisc ar bhealach idirghníomhach trí an eolas atá acu cheana féin a shineadh agus trí úsáid a bhaint as ábhair thacaíochta ar nós gluaiseanna, leideanna, foclóirí ar líne, agus plé lena gcomh-mhic léinn, agus timpallacht ina bhfuil an teagascóir féin saor le cuidiú aonarach a sholáthar. Aithnítear cothú an neamhspleáchais agus an neamhspleáchais shóisiala mar ghné lárnach de theagasc agus d'fhoghlaim éifeachtrach teangacha (Lirtle 2003).

Nuair a úsáidtear na hábhair Vífax, bíonn cóip den fhíscán digiteach ag gach mac léinn chomh maith le doiciméad *MS Word* ina bhfuil na ceistneanna cluastuisceana le fáil agus ina scríobhtar na freagraí. Sa chéad cheathrú den rang tugtar teoracha ginearála faoin cheacht agus intreoir d'ábhar na scéalta nuachta. Sa chuid lair bíonn na mic léinn ag obair as a stuaim féin ar an cheacht agus bíonn smacht iomlán acu ar an ábhar; is féidir leo dul siar is aniar trí an fhíscán cibé méid uaireanta is gá. Lena linn seo is féidir leis an teagascóir feitheoireacht a dhéanamh orthu trí an chóras bainistíochta ranga, ag dul ó scáileán go scáileán óna stáisiún féin ag tosach an tseomra, ag caint leis na mic léinn ina n-aonar trí na cluasáin nó leis an ghrúpa iomlán nuair atá teoracha ginearála le tabhairt. Sa cheathrú dheiridh den rang, téitear trí na ceistneanna mar ghrúpa, tugtar eolas breise agus déantar soléirí ar an ábhar de réir mar is gá, agus sábháilann na mic léinn a gcuid iarrachtaí i

bhfilleán freagraí atá mar chuid de líonra na teanglainne. Bíonn deis ag na mic léinn ansin amharc ar an fhíséan arís agus trascribhinn den mhír nuachta os a gcomhair amach. Ar aon dul leis na cleachtraí gramadaí, i gcaitheamh na bliana tógatar tacar cleachtraí cluastuisceana a bhíonn ar fáil do na mic léinn san áislann le haghaidh staidéir neamhspleách, agus bíonn rochtain acu ar a gcuid freagraí ó na ranganna le haghaidh comparáide.

Cuidíonn na cleachtraí seo go léir leis na mic léinn a 'thumadh' i nGaeilge mhaith labhartha. Trí na cleachtraí Vifax, faigheann siad blaiseadh de na canúintí éagsúla agus cluineann siad foclóir agus téarmaíocht reatha; sna cleachtraí trasríofa téann siad i dtaithí ar bhlas a gcanúna féin, agus i gcás cainteoirí dúchais, is deis atá ann dóibhsean díriú isteach ar na canúintí eile.

TEARMA 2

Sa dara téarma faigheann na mic léinn inireoir don staidéar foghraíochta. Chuirge sin úsáidtear na gnáth-théacslabhair *Bunchúra Foghraíochta* (Annuntiata le Muire & Ó hUallacháin 1966), *Cúrsa Tosaigh Foghraíochta* (Ó Murchú 1985) agus *Cleachtraí Foghraíochta* (Ó Baoill 1975), agus uirlis idirghnámhach ar-líne de chuid Ollscoil Iowa (www.uiowa.edu/~acadtech/phonetics/) a léiríonn oibriú an chórais urlabhra go grafach. Cuidíonn an suíomh idiríln seo leis na mic léinn tuiscint a fháil ar theoiric na foghraíochta. Ba é an tairtí a bhí againn ar *Cleachtraí Foghraíochta* a úsáid sa teaghlann analógach gur éirigh na mic léinn bréan de na cleachtraí i ndiaidh cúpla seachtain agus nach ndeachaigh na cleachtraí i bhfeidhm ar a gcuid fuaimnithe taobh amuigh de na ranganna sin.

Chuirteamar romhainn ansin teacht ar bhealach le teoiric na foghraíochta a phlé mar go ndoimhníonn sí tuiscint na mac léinn ar an fhuaimniú, agus cleachtraí ranga a fhorbairt a bheadh níos nádúrtha agus a rachadh i bhfeidhm ar a gcuid fuaimnithe. De réir taighde ar

fhoghraíocht na hidirtheara (Flege 1980; Major 1987) is mar gheall ar mhúnú an dara teanga ag an chéad theanga a tharlaíonn earráidí fuaimnithe, agus leigheastar é seo trí phróiseas leanúnach foghlama agus cearraithe. Mar sin de, nuair atá bunús maith teoirice ag na mic léinn tosaíonn siad ar shraith cleachtraí a forbraíodh le bogearraí na teanglainne a fheachann le teoiric na foghraíochta, cleachtraid san fhuaimniú, na scileanna cluastuisceana a forbraíodh sa chéad téarma, agus an fhoghlaim mhachnamhach a thabhairt le chéile. Tá trí chéim sna cleachtraí seo:

Céim 1: Éistean na mic léinn le habairtí gairde atá i bhfoirm dhigiteach agus déanann siad aithris orthu. Bíonn faill acu ansin éisteacht leis an phléas iomlán agus comparáid a dhéanamh idir iad féin agus an eiseamláir. Tá teimpléad acu a chuidíonn leis an mheasúnú, seo agus iarrar ar na mic léinn téarmaíocht na foghraíochta a úsáid sa chut síos a dhéanann siad orthu féin.

Céim 2: Cuirtear na habairtí céanna ar fáil do na mic léinn mar shraith *mp3*anna. Iarrar orthu anois na habairtí a bhreacadh síos san fhogharscríobh agus mar chuidiú cuirge sin chruthaíomar áis a bhaineann leas as innéacs na bhfuaimneanna i gcúl *Bunchúra Foghraíochta* agus an caoga fuaim shamplach ar an cheirnín a bhí ag gabháil leis an leabhar. Is éard atá ann go bunúsach, leatánach *brn1* a nascann gach comhartha foghraíochta lena fhuaim ón cheirnín i bhfoirm *mp3*. Tig leis na mic léinn ansin imeacht go gasta idir na habairtí, an doiciméad *MS Word* ina mbreacann siad na trascribhinní agus an t-innéacs fuaimneana a chuidíonn leo san anailís foghraíochta.

Céim 3: Téann an teagascóir trí gach abairt leis an ghrúpa agus plétear fuaimniú na n-abairtí agus gnéithe den fhoghraíocht de réir mar is gá. Tá an chéad chéim anseo ag teacht leis an chur cuirge in *Cleachtraí Foghraíochta*, níl ann ach go bhfuil na hábhair seo againne níos solúbtha agus go bhfuil smacht againn ar an leibhéal deacrachta, agus chomh maith leis sin tig linn ábhar na n-abairtí a athrú go furasta.

Déanann na mic léinn roinnt gníomhaíochtaí eile sa teaghlann a chuidíonn leo nuair níos fearr a fháil ar a gcuid fuaimnithe. Ag úsáid *Audacity*, eagarthóir fuaimne a bhfuil leagan Gaeilge de ar fáil (<http://audacity.sourceforge.net/>), déanann na mic léinn raifeadadh orthu féin ag léamb amach píosa téacs. Sábhlánn siad na comhaid i bhfillteán freagraí agus ansin tig leo éisteacht leo féin mar go bhfuil rochain acu go léir ar an bhfillteán láir seo. Fiú mura ndéanann na mic léinn ach plé gairid eatarthu féin faoi na raifeadaí cuidíonn an féinmheasúnú agus an cómhéasúnú leo na lochtanna agus na buanna ina gcuid fuaimnithe a aithint. Is féidir *Audacity* agus feidhmiúlaíocht an chórais bhainistíochta ranga a úsáid fosta leis na mic léinn a ullmhú don scrúdú cainte ag deireadh an téarma. Ullmháilonn an teagascóir sraith ceisteanna ar aon dul leis an chineál ceiste a chuirtear ar mhic léinn sa scrúdú. Taifeadann an teagascóir na ceisteanna ansin ag fágáil bearna don fhreagra idir na ceisteanna. Nuair a chríohtar na ceisteanna tosáil na mic léinn á dtaifeadadh féin ag freagairt na gceisteanna le *Audacity* agus sábhálann siad na comhaid i bhfillteán na bhfreagraí ag an deireadh. Nuair a éistean na mic léinn leo féin déanann siad féinmheasúnú orthu féin, ag tabhairt aird ar an tsíl ar fhreagair siad na ceisteanna, ar llofaíocht a gcuid cainte, ar a gcuid fuaimnithe agus ar chruinneas na bhfreagraí. I dtaca le hoidealaíocht de, bheadh na gníomhaíochtaí éagsúla seo ag freastal ar dhá chineál próisis chluastuiscana, próisis ‘ón bhonn aníos’ agus próisis ‘ón bharr anuas’ (féach Harben 1999). Ba mhaith linn amach anseo, sraith cleachtaí a fhorbairt le seachadadh tríd *WebCT Vista*. Tá bogearraí ar fáil anois, *Winba Voice Tools* (<http://www.winba.com/products/winbavoicel/>), a ligean do mhic léinn cumarsáid aisioncronach a dhéanamh lena chéile lasmuigh den seomra ranga. Chuideodh cleachtaí san fhuaimniú den chineál seo le mic léinn a mbíonn leisce orthu labhairt amach nó fuaimneanna deacra a thriail sa rang de bharr easpa muiníne.

EISEAMLAIR 3: AN FHOCHLAIM THASCHEUNAITHE - BLAIN 2

Cinneadh i dtosach ar chur chuige na foghlama tascbhunaithe a thriail in ionad ranganna comhrá traidisiúnta, as siocair gur síleadh i measc na dteagascóirí agus na mac léinn go raibh athrú cur chuige de dhíth. Léirígh taighde a rinneamar i measc mac léinn ón dara bliain (i Roinn na Gaeilge agus i Roinn na Fraincise) gur shíl a bhformhór nach raibh an cur chuige traidisiúnta (is é sin, an cineál ranga ina bpleití cúrsaí reatha srl. faoi stiúir cúnóra teagaisc nó mic léinn iarchéime) ag cuidiú leo a gcuid scileanna comhrá a chleachtadh nó an teanga a shealbhú. Is iad bunáistí an chur chuige thraidisiúnta ná:

- (i) go mbíonn deis ag na mic léinn a gcuid tuairimí a nochradh;
- (ii) gur féidir leis an teagascóir foclóir nó téarmaíocht a sholáthar nuair is gá;
- (iii) gur féidir leis an teagascóir an t-ábhar cainte a athrú go furasta mura bhfuil spéis ag na mic léinn ann nó mura bhfuil spreagúil.

Is iad mibhuntaisí an chur chuige thraidisiúnta ná:

- (i) mar gheall ar an uainíocht a dhéantar de ghnáth i ngrúpaí comhrá, caiteann na mic léinn cuid mhór ama ag éisteacht. Cé nach mibhuntaisí ann féin é sin, cothaíonn an t-eispéireas éighníomhach seo dispreagadh go minic
- (ii) go bhfuil neart athróg ann a théann i bhfeidhm ar an rannpháirtíocht aonair i ranganna comhrá agus a mbíonn drochthionchar acu ar llofaíocht agus ar chruinneas, mar shampla: easpa féinmhuiníne i measc grúpaí móra, easpa inspreagtha, easpa spéise i gcúrsaí reatha.

I gceistneoir a úsáideadh mar chuid den taighde seo, fiafraíodh de na mic léinn céan duine a shíl siad a rinne bunús na cainte sna ranganna comhrá. D’fhreagair thar 90 faoin gcéad acu gurb é an teagascóir a

rinne bunús na cainte agus ní na daoine a raibh an cleachradh de dhíth orthu. Mar sin de, bhiomar ag súil go méadóidh an cur chuige nua ar an rannpháirtíocht aonair agus go gcuideodh sé leis na mic léinn a gcuid scileanna cumarsáide a fhorbairt ar bhealach speisialt.

An fáth ar lonnaíodh na ranganna seo sa teaghlann ilmheán ná go dteastaíonn neart áiseanna chun tascanna fúntacha agus éagsúlacht tascanna a dhearadh, agus is timpallacht í an teaghlann ilmheán atá ag cur thar maoil le háiseanna. Chomh maith leis sin, is deis thráthúil sa chruaclam atá ann le hoiliúint i scileanna rairbhreacha theicneolaíocht na faisnéise a thabhairt do na mic léinn. Tá trí chéim i bhfrámaíocht na foghlama tascbhunaithe a d'úsáideamar (Willis 1996): (1) Intreoir agus cur síos ar an tasc; (2) Tímhriall an taisc; agus (3) Fócasú ar cheisteanna teanga.

Agus muid ag ceadadh na dtascanna, b'éigean dúinn feachaint chuige go ligfidís do na mic léinn an sprioctheanga a úsáid mar mhodh cumarsáide chun cuspóir éigin a bhaint amach, is é sin, go ndreodh na mic léinn ar chuspóir nárbh fhéidir a chur i gcrích gan cumarsáid a dhéanamh. I bhformhór na dtascanna bhí na mic léinn ag obair i ngrúpaí de thríúr nó de cheathrar. Ní hé amháin go gcuíodhann comhoibriú i ngrúpaí beaga mar seo le mic léinn a chur ag caint lena chéile go héifeachtach, ach tá obair ghrúpa den chineál seo riachanach má tá mic léinn le scileanna rairbhreacha ar nós scileanna eagrúcháin agus pleanála a fhoghlaim (Boud, Cohen & Sampson 2001).

Ar na tascanna a thrialleamar go dtí seo tá:

- cumadh crosfhocal ag úsáid *Hot Potatoes*
- dubáil ar fhiseáin ghairide ag úsáid *Windows Movie Maker*
- cumadh pobalmhéasanna ag úsáid bogearraí suirbhéireachta (www.freelinedirect.com) agus cur i láthair torthaí taighde ag úsáid *Powerpoint*

Is féidir cuid de na tascanna a chur i gcrích taobh istigh de rang amháin aon uair an chloig, agus réachtáiltear cuid acu thar chúpla seachtain. Tá an cur chuige seo aonís á thrial agáinn don tríú babhla, agus táimid tar éis cuid mhaith athruithe a dhéanamh air mar gheall ar aiseolas ó na mic léinn agus ó na teagascóirí. Molann na mic léinn an cur chuige, go háirithe nuair a thuigeann siad nach malairt ar rang comhrá atá ann. Is fearr a oibríonn sé nuair a fheiceann na mic léinn go bhfuil marcanná obair chúrsa le gnóthú as na tascanna a dhéanamh. Mar sin de, ó tharla go bhfuil déantáin na dtascanna go léir sábháilte i bhfoirm leictreonach, is furasta do na mic léinn punann dá gcuid oibre a chruthú i gcaitheamh an téarma. Déantar measúnú ar na punanna ó thaobh chaighdeán agus réimse na teanga iontu. Cuidíonn an cumarsáid a dhéantar sna tascanna, dar ndóigh, le líofacht agus le sealbhú teanga, agus déantar measúnú orthu siúd sa scrúdú cainte. Is fearr a éiríonn leis an chur chuige nuair a réachtáiltear na codanna sin de na tascanna nach bhfuil ag brath ar áiseanna na teaghlainne i ngnáthsheomra ranga. Ar an tsli sin, is fearr a thuigeann na mic léinn gur uirlis atá sa teicneolaíocht agus laghdáirtear ar an bhaol go mbainfidh siad ró-úsáid aisti.

EISEAMLAIR 4: LEANN AN AISTRÚCHÁIN - BUIAIN 2

Bhí údar an-mhaith againn leis na ranganna seo a ionnú sa teaghlann ilmheán. Is ar ríomhairí a chleachtann aistriúcháin a gceird agus tá cuid mhaith de na foinsí tagartha a úsáideann siad idirlíon-bhunaithe. Tá fócas praiticiúil ag an mhodúl seo, mar sin de, cuíodhann feidhmiúlacht na teaghlainne linn foinsí ar nós www.focal.ie, www.acmhainn.ie, www.achtrann.ie, Tobar na Gaeilge agus *WinGléach* a thaispeáint do na mic léinn agus deis a thabhairt dóibh iad a úsáid. Chomh maith leis na háiseanna sin, úsáidimid *Wiki* – uirlis chumarsáide ar líne (<http://wikiwiki.org/HomePage>) – mar áis le cur chuige machnamhach a chur chun cinn agus le cultúr na hoscailteachta a chothú sa mhodúl sa chaol go mbeidh an rang ar fad ag foghlaim óna

cheille i bhfóram oscailte. Sábháiltear cartlann den obair ranga ar an Wiki, rud a chuidíonn linn marcanna a bhronnadh as rannpháirtíocht ranga mar chuid den mhéasúnú leanúnach sa mhodúl.

CONCLÚD

Thugamar faoin obair seo chun teacht ar dhóigheanna lenár ngú a dhéanamh ar bhealach níos éifeachtaí, leis an fhoghlaim a éascú do mhic léinn agus le timpéallacht spreagúil foghlama a chruthú dár gcuid mac léinn. Tá sé i gceist againn torthaí na dtrialacha ar fad a fhoilsiú ar shuíomh idirlín an Ionaid (ag an seoladh thuas) le go mbeidh oideachasóirí in ann leas a bhaint as áir dtaithí go dtí seo. Ba chóir go dtuigfí nach mblonn gá i gcónaí le trealamh costasach chun leas a bhaint as áiseanna leictreonacha, agus go bhfuil cuid de na bogearraí is fearr a úsáidimid ar fáil saor in aisce. Os a choinne sin, ba chóir go dtuigfeadh bainisteoirí ollscoileanna agus institiúidí eile tríd leibhéal go bhfuil rairibhe le baint as teicneolaíochtaí ar nós cótras bainistíochta ranga, agus nár chóir go samhlófaí a macasamhail le cúrsaí teanga amháin i.e. rachadh an fheidhmiúlacht atá ar fáil i dtreanglanna ilmhéan ar leas cuid mhór disciplíní, agus d'fhéadfaí ansin costas na himfheistíochta a roinnt idir dáimha nó ranna difriúla.

TAGART

Annunziata le Muire agus Ó hUallacháin, C. 1966/ 1989. *Bunchnrsa Foghníochta*. Baile Átha Cliath : Oifig an tSoláthair.

Barr, J.D. and Gillespie, J.H. 2003. 'Creating a computer-based language learning environment'. *ReCALL* 15 (1), 68-78.

Boud D., Cohen R. and Sampson, J. 2001. *Peer learning in higher education: learning from & with each other*. London: Kogan Page.

Brett, P. 2000. 'Using computer-based digital video in language learning' in P. Brett and G. Morteram (eds.) *A special interest in computers: learning and teaching with information and communications technologies*. Whistable: LATEFL, 43-58.

Flege, J. 1980. 'Phonetic Approximation in Second Language Acquisition'. *Language Learning* 30. 117-134.

Gillespie, J.H. (2000) Towards a computer-based learning environment: a pilot study in the use of FirstClass'. *ReCALL* 12 (1), 19-26.

Godwin-Jones, R. 2007. 'Emerging Technologies: Tools and Trends in Self-Paced Language Instruction'. *Language Learning and Technology* 4 (2), 10-17. Aimsódh an t-alt seo ar an Ghléasán Domhanda 29 Márta 2008: <http://lt.msu.edu/vol11num2/emerging/default.html>

Harben, P. 1999. 'An exercise in applying pedagogical principles to multimedia CALL materials design.' *ReCALL* 11 (3), 25-33.

Leakey, J. and Ranchoux, A. 2006. 'BLINGUA. A Blended Language Learning Approach for CALL'. *Computer Assisted Language Learning* 19 (nos. 4 & 5). 357-372.

Little, D. 2003. 'Learner autonomy in second/ foreign language learning' in *Guide to Good Practice*. ILAS Subject Centre for Languages, Literature and Area Studies, University of Southampton. Aimsódh an t-alt seo ar an Ghléasán Domhanda 29 Márta 2008: <http://www.llas.ac.uk/resources/goodpractice.aspx?resourceid=1409>

Major, R. 1987. 'A Model for Interlanguage Phonology' in Loup, G. and Weinberger, S. (eds.) *Interlanguage Phonology: the acquisition of a second language sound system*. New York: Newbury House, 101-24.

Ó Baoill, D. 1975. *Cleachtaí Foghníochta*. Baile Átha Cliath: Institiúid Teangeolaíochta Éireann.

Ó Dónaill, C. and Mac Coinnigh, M. 2006. 'The Use of CALL in Irish Language Teaching: The Way Forward?' *Computer Assisted Language Learning* 19 (4 & 5). 287-300.

Willis, J. 1996. *A Framework for Task-Based Learning*. London: Longman.